

הסוגיא השלושים ושתיים – רבי יהושע (י ע"ב)

ר' יהושע אומר: עד ג' שעות:

[1] אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי יהושע.

פסק הלכה

מסורת הש"ס

[1] ירושלמי ברכות א ה, ג ע"ב.

תקציר הסוגיא

בסוגיא זו פוסק רב יהודה בשם שמואל כרבי יהושע, שסוף זמן קריאת שמע של שחרית הוא שלוש שעות. בעיוני הפירוש ערכנו השוואה בין פסק הלכה זה לבין המקבילה בירושלמי ברכות א ה, ג ע"ב.

עיוני פירוש

[1] אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יהושע

בירושלמי ברכות א ה, ג ע"ב נאמר:

רב אידי ורב המנונא ורב אדא בר אחא בשם רב: הלכה כרבי יהושע בשוכח. רב הונא אמר: הדין אמוראין, חד אמר בשוכח, מגיב ליה חבריה: וכי יש הלכה בשוכח? כך היא הלכה. ולמה אמרו בשוכח? כדי שיהא אדם מזוז בעצמו לקרותה בעונתה.

ונראה שרב הונא מתייחס כאן לרבותיו, רב ושמואל. רב פסק כרבי יהושע רק בשוכח,¹ ואילו שמואל פסק כמותו גם לכתחילה, כמפורש בסוגיא. ולפי דברי רב הונא נראה שרב ושמואל מסרו פסק הלכה תנאי, "הלכה כרבי יהושע בשוכח", ונחלקו בפירוש, כששמואל פירש "שוכח" לאו דווקא, ולכן השמיט את המילה "בשוכח".

מחלוקת רב ושמואל בעניין סוף זמן קריאת שמע של שחרית דומה למחלוקת רבי יוחנן ושמואל בעניין סוף זמן קריאת שמע של ערבית. בסוגיא כא, "שתי פעמים", לעיל ט ע"ב, פסק שמואל כרבן גמליאל, והיינו שאף לכתחילה זמן קריאת שמע של ערבית הוא עד עלות השחר, בעוד שרבי יסא בשם רבי יוחנן פסק בירושלמי ברכות א א, ב ע"ד, כחכמים. ואם הלכה כחכמים, ואם נפרש את דברי חכמים כפי שפירשם רבן גמליאל במשנה, אזי זמן קריאת שמע לכתחילה עד חצות ובדיעבד עד שיעלה עמוד השחר, בדיוק כפי שפסקו בארץ ישראל לעניין שחרית, "עד הנץ החמה, והלכה כרבי יהושע בשוכח".

1 ללשון "בשוכח" ראה משנה מקוואות ד א.

ונראה גם שתגובת חבריה דרב (לפירושו שמואל) אליבא דרב הווא, מבוססת על דברי רבן גמליאל במשנתנו: "ולמה אמרו חכמים עד חצות? כדי להרחיק את האדם מן העבירה". וכיוצא בזה אומר שמואל לרב: "ולמה אמרו בשוכח [דווקא, אבל לכתחילה עד הנץ החמה בלבד]? כדי שיהא אדם מזרז בעצמו לקרותו בעונתה", והיינו הך.²